

10 juli 2013

Beste ouder van de Zwaan, de Berkel of de IJssel,

Wat is er aan de hand?

We staan op een belangrijk moment in de geschiedenis van de vrije basisscholen in Zutphen. Het bestuur heeft besloten van drie naar twee scholen te gaan en treft voorbereidingen om daar na de zomervakantie mee te beginnen. Veel ouders zijn het daar niet mee eens. Het besluit is gebrekkig onderbouwd, er is geen financiële noodzaak, de besluitvorming verliep willekeurig en ondoorzichtig, alternatieven zijn onvoldoende onderzocht, er is te weinig ruimte voor toekomstige nieuwe instroom en zij-instroom en - het laatst genoemd, maar daarom niet minder belangrijk - ouders zijn onvoldoende meegenomen in het proces. Veel van deze punten waren ruim anderhalf jaar geleden voor de Raad van Toezicht redenen om de voorgenomen inkrimping naar twee basisscholen in te trekken. Er werd vervolgens een nieuwe bestuurder aangesteld die op veel punten beterschap beloofde. Ze heeft het niet waargemaakt.

Waarom deze brief

Dit is het moment waarop we als ouders van alle vrije basisscholen in Zutphen de handen ineen moeten slaan. Daarom ontvangt u deze brief uit naam van - onder meer - Vooronzevrijescholen (IJssel), VrijeSchoolNu (Berkel) en de initiatiefnemer van de voormalige Nieuwe Zwaan (Zwaan). Gezamenlijk roepen wij u op het vertrouwen in de bestuurder op te zeggen en de Raad van Toezicht te verzoeken een andere keuze te maken. Een keuze die uitgaat van de kracht die ouders en leerkrachten gezamenlijk kunnen ontwikkelen en de positieve energie die daar van uit gaat. Met als doel de drie scholen open te houden en goed vrije schoolonderwijs voor velen mogelijk te blijven maken.

Tien redenen waarom er geen school gesloten hoeft te worden

1. Het besluit is niet goed onderbouwd. Er dreigt geen faillissement. De financiële situatie is helemaal niet zo slecht als soms wordt voorgesteld, integendeel. Het jaar 2012 is zelfs met een positief resultaat van 550.000 euro afgesloten. Een deel hiervan betreft eenmalige baten, maar ook zonder deze posten blijft een positief resultaat over.
2. De basisscholen zijn alle drie levensvatbaar. Het aantal leerlingen zit ruim boven de opheffingsnorm van de gemeente en er zijn veel scholen met aanzienlijk minder leerlingen die het prima redden. Sluiting is niet nodig en immoreel.
3. Er is onvoldoende draagvlak onder ouders. Dit gebrek aan draagvlak zal steeds opnieuw onrust betekenen bij alle uit het besluit voortvloeiende consequenties.
4. De omstandigheden waarin het besluit tot stand kwam zijn niet goed. Er is sprake van een gebrekkig functionerend bestuur met weinig knowhow, en de besluitvorming verliep willekeurig en ondoorzichtig. Het besluit om van drie naar twee scholen te gaan is door de bestuurder om onduidelijke redenen genomen, zonder alternatieven af te wegen en zonder draagvlak te zoeken.
5. Prognoses laten weliswaar een dalend aantal leerlingen in de regio zien, maar in krimpregio's elders in Nederland groeien de vrije scholen juist. Hoewel deze groei in Zutphen minder makkelijk te realiseren is vanwege het al relatief grote marktaandeel, het illustreert wel dat het vrije school onderwijs in de lift zit. Goede PR kan veel opleveren, en daar is de afgelopen jaren vrijwel niets aan gedaan.
6. Door nu een school te sluiten ontnemt het bestuur het vrije school onderwijs in Zutphen mogelijkheden voor flexibiliteit en groei. Nieuwe aanmeldingen zullen moeten worden afgewezen, voor zij-instromers is geen ruimte meer en de klassen zullen overvol zijn.
7. Bij de totstandkoming van de plannen is onvoldoende rekening gehouden met het landelijke beleid rondom integrale kindcentra. Er is niet of nauwelijks samengewerkt met

- de BSO en kinderdagverblijf de Morgenster. Hierdoor zijn de positieve effecten die deze samenwerking zou hebben op benutting van ruimten en op de instroom in de kleuterklassen – en daarmee later in de onderbouw en bovenbouw – niet meegenomen.
8. Er is onvoldoende nagedacht over de gevolgen en de uitwerking van het besluit. De eerste de beste stap (het niet starten van een eerste klas op de IJssel) geeft al zo veel onduidelijkheid en onrust dat een aantal betrokken ouders de school overweegt te verlaten. De vraag is of de besparing opweegt tegen de financiële aderlating van vertrekkende ouders. Dat het bestuur hier geen oog voor heeft laat zien hoezeer men de consequenties van (deel)besluiten niet overziet.
 9. Het toegekende bouwbudget van de gemeente zal gewoon beschikbaar blijven als er een ander plan komt dat aan de randvoorwaarden van de gemeente voldoet en dat tijdig wordt uitgevoerd.
 10. De Stichting VSNON is te klein en te weinig professioneel. Vroeger was dat niet zo'n probleem, maar tegenwoordig is het speelveld waarop scholen moeten opereren zo ingewikkeld dat een professioneel bestuur echt nodig is. Dit kan eenvoudig worden opgelost door het voortgezet onderwijs en het primair onderwijs te splitsen (zoals gebruikelijk is) en op te laten gaan in ons omringende grotere stichtingen die meer professionaliteit en veiligheid bieden. Er zijn al stichtingen die hebben aangegeven dat op deze manier de scholen behouden kunnen blijven op hun huidige locaties.

Falend bestuur

Het beslissingsproces om van drie naar twee te gaan verliep chaotisch, werd sterk gestuurd door de bestuurder en is achteraf niet te toetsen. Illustratief is het proces rondom de werkgroep Toekomst. Deze werkgroep had als taak te adviseren welke van de drie voorgestelde scenario's moest worden uitgevoerd. De avond waarop de uiteindelijke keuze werd gemaakt, had een curieus verloop. Vooraf werden géén criteria voor stemming vastgesteld. Aanvankelijk was het voornemen om te werken met het model van dynamische oordeelsvorming, waarbij het bereiken van consensus centraal staat. Maar dit werd ter plekke losgelaten. Bij de uiteindelijke keuze heeft één persoon het verschil gemaakt. Hierover mocht niet gecommuniceerd worden (wat toch is gebeurd) en er werd afgesproken geen notulen te maken. Een naaste stafmedewerker van de bestuurder heeft de Raad van Toezicht onlangs een onthutsende inkijk gegeven in hoe de besluitvorming verlopen is. De Raad heeft dat vooralsnog naast zich neergelegd en haar steun uitgesproken voor de bestuurder.

De bestuurder blijft tot op heden een goed antwoord schuldig op de vragen die haar gesteld worden. Dit is naar ons inzicht het gevolg van een visieloos beleid en het ontbreken van een vaste koers. Een eigen analyse van de feiten en cijfers en een vooruitziende blik met kennis van ontwikkelingen in de maatschappij en het werkveld laat de bestuurder achterwege. Het antroposofisch gedachtegoed is haar onbekend.

Doordat besluiten slecht onderbouwd worden en dus lichtzinnig genomen worden, houden de besluiten geen stand. Er komt onbegrip, gevolgd door verzet. De bestuurder reageert daarop met een tegemoetkoming van haar kant, wat weer ten nadele is van andere onderdelen van de gemeenschap en dan daar weer leidt tot onbegrip. Dit geeft voortdurend onrust in de organisatie.

Oorspronkelijk is de bestuurder door de Raad van Toezicht voor korte tijd aangesteld als interim bestuurder. Er zou destijds snel een selectieprocedure starten voor een nieuwe vaste bestuurder. Dit is niet gebeurd. De interim bestuurder kreeg van de Raad van Toezicht een tijdelijk dienstverband en men heeft nu het voornemen haar een vast contract aan te bieden. Dit zonder open sollicitatieprocedure en zonder een profielschets op te stellen. De GMR heeft

hierover negatief geadviseerd, onder meer omdat de medezeggenschap zo met voeten getreden wordt.

Ouders vallen uiteen in twee groepen

Er is nu al bijna twee jaar onrust onder de ouders van de vrije basisscholen. Die kan niet worden afgedaan als een voorspelbare reactie van direct getroffenen. De onrust heeft zich ook niet zomaar verplaatst van locatie naar locatie, maar heeft overal zijn sporen achter gelaten. En de onrust neemt eerder toe dan af. Meer en meer valt de gemeenschap uiteen in twee groepen. Aan de ene kant is er een groep ouders die het gedoe achter zich wil laten en die zich neer wil leggen bij het besluit. Aan de andere kant is er een groeiende groep ouders die het vertrouwen in het bestuur is verloren en die het besluit niet accepteert.

Wat we met elkaar delen

Op alle drie de scholen zijn initiatiefgroepen na zorgvuldig onderzoek tot de conclusie gekomen dat de drie basisscholen levensvatbaar zijn. Op alledrie de scholen heeft men gebrek aan steun gevoeld van de andere scholen toen het er op aan kwam. Op alledrie de scholen lopen betrokken ouders rond die het beste willen voor hun kinderen. Op alledrie de scholen lopen mensen rond die ontmoedigd zijn geraakt. Maar ook: op alledrie de scholen zijn ouders wel degelijk bereid zich achter ingrijpende maatregelen te scharen als die goed onderbouwd zijn, goed worden uitgelegd en als zij zich erkend voelen als belangrijke belanghebbenden. Ouders zijn geen dwarsliggers die elk besluit dat hun kind raakt, zullen tegenhouden. Ouders willen juist graag constructief bijdragen. Zij behoren erkend te worden als leden van de schoolgemeenschap. Ouders zijn geen passanten. Ouders zijn minstens acht jaren verbonden aan de onderbouwschool. Ouders met meer kinderen nog (veel) langer. Het is belangrijk hieraan recht te doen en dat is in de afgelopen twee jaar vanuit het schoolbestuur niet voldoende gebeurd.

Je neerleggen bij een verkeerd besluit is onverstandig

Intussen zijn veel ouders moegestreden en teleurgesteld. Zij proberen hun twijfels los te laten en te aanvaarden wat er nu gebeurt. Dat is begrijpelijk, maar niet verstandig. We lossen de problemen niet op door het besluit dan maar te accepteren en er het beste van te maken. Want het fundament is niet goed. Het besluit is op de verkeerde manier en op de verkeerde gronden tot stand gekomen. Als we dat negeren, zullen we daar nog vele jaren last van hebben. Als de omstandigheden waarin het besluit kon ontstaan niet worden veranderd, zullen die omstandigheden een negatieve invloed blijven uitoefenen, ook als er straks twee basisscholen zouden zijn. Een ongezond klimaat op het ene niveau in de organisatie werkt altijd door in de andere niveaus, uiteindelijk ook in de klassen.

Ingrijpen kan en moet

Het besluit wordt nu doorgedrukt, het gebrek aan draagvlak onder ouders genegeerd, de consequenties voor de kinderen afgewimpeld, en de uitwerking voor de toekomst van het Vrije School onderwijs in Zutphen niet overzien. Maar het is nog niet te laat. Vandaar dat we de Raad van Toezicht vragen om in te grijpen.

Wat willen wij van de Raad van Toezicht?

1. Bevriezen van het genomen besluit en daaraan gerelateerde, onomkeerbare beslissingen (dit betekent dat er na de zomervakantie ook op de IJssel een eerste klas moet starten).
2. Geen verlenging van het contract met de bestuurder.
3. Onderzoeken of samenwerking met een andere stichting een gezonde en stabiele basis kan leggen om zo te werken aan het openhouden van de drie basisscholen op de huidige locaties.

4. Aanstellen van een interim bestuurder die samen met ouders en leerkrachten het proces voert naar een aantoonbaar gedragen besluit over de toekomst van de vrije scholen in het voorjaar van 2014.

Wat we uiteindelijk willen is dat een besluit wordt genomen op basis van een breed gedeelde en gedragen visie op vrije schoolonderwijs.

Wat vragen wij aan u als mede-ouder?

Zonder draagvlak kan het bestuur niet verder. Als veel ouders onze oproep aan de Raad van Toezicht steunen, kan een andere toekomst werkelijkheid worden. Een toekomst waarin u als ouder vertrouwen heeft en waarin uw kind(eren) onbekommerd kunnen genieten van geïnspireerd vrije schoolonderwijs. Laten we daarvoor met elkaar een gezond fundament leggen.

Bent u het eens met onze oproep aan de Raad van Toezicht?

Onderteken deze dan op www.vooronzevrijescholen.nl

Met vriendelijke groet,

Arthur Aalsma, Fred Leffers, Koen van der Hauw, Renate van der Ree, Rob Gort, namens Vooronzevrijescholen

Constantijn Bonebakker, Luciën Koridon, Marieke Stork, Rik Plakke, Ronald van 't Hul, namens VrijeSchoolNu

Lex Hemelaar, initiatiefnemer voormalige Nieuwe Zwaan
Aart Cooman, Adrie Otte, Nienke Vaandrager-Stoop, Rozemarijn Bramsen, ouders de Zwaan

Verschillende afzonderlijke ouders van de Zwaan, de Berkel en de IJssel
(kijk op www.vooronzevrijescholen.nl als u wilt weten wie)

BIJLAGE MET ACHTERGRONDINFORMATIE

Hieronder gaan we uitgebreider in op het proces van de afgelopen twee jaar en op de omstandigheden waarin het besluit tot stand kwam.

Geschiedenis herhaalt zich

Bijna twee jaar geleden worstelde de Raad van Toezicht met een vergelijkbare kwestie. Eind 2011 zou immers de Zwaan worden gesloten. Omdat ouders het voornemen om de school te sluiten totaal niet begrepen, richtten zij de initiatiefgroep de Nieuwe Zwaan op. Na onderzoek was hun conclusie dat de drie vrije basisscholen behouden konden blijven. Om sluiting van de Zwaan te voorkomen zocht men aansluiting bij een andere stichting. Dat bleek echter niet meer nodig omdat de Raad van Toezicht het besluit introk. Na een korte overgangperiode werd een nieuwe bestuurder aangesteld. Pas toen die aangaf dat er geen scenario meer was dat uitging van de sluiting van één van de scholen, besloot de initiatiefgroep zichzelf op te heffen. Eind goed, al goed? Het liep anders.

Sluiting basisschool om onduidelijke redenen toch weer op de agenda

In de loop van 2012 kwam sluiting van één van de vrije basisscholen toch weer op de agenda. De redenen hiervoor zijn onduidelijk. Feit is dat eind 2012, een jaar na de voorgenomen sluiting van de Zwaan, opnieuw het besluit werd genomen om een basisschool te sluiten. Deze keer werd de Berkel getroffen. En opnieuw begrepen ouders de beslissing niet. Weer werd een initiatiefgroep opgericht, dit keer onder de naam Vrije School Nu. Ook deze groep deed onderzoek en kwam tot dezelfde conclusies als eerder de Nieuwe Zwaan. Namelijk dat het wel degelijk mogelijk is om alle drie de basisscholen open te houden en dat het besluit om een school te sluiten niet onderbouwd is.

Berkelouders vonden geen gehoor

Net als bij de Zwaan kreeg ook de initiatiefgroep van de Berkel veel steun vanuit de school zelf. Maar in tegenstelling tot de Zwaanouders vonden de Berkelouders geen gehoor bij het bestuur en de Raad van Toezicht. Op de vele vragen die zij hadden kwamen geen duidelijke antwoorden en het besluit werd doorgezet. Omdat er geen goede onderbouwing werd gegeven konden zij – net als eerder de Zwaanouders – niet accepteren dat hun school gesloten zou moeten worden. De initiatiefgroep Vrije School Nu probeerde daarom in contact te komen met ouders van andere scholen in de hoop hen wakker te schudden dat de verregaande maatregelen waarvoor gekozen was niet onderbouwd en niet noodzakelijk waren. Het werd hen echter geweigerd om daarvoor de reguliere kanalen (de weekbulletins) te gebruiken.

Uiteindelijk zag men geen andere weg dan via de e-mail ouders van andere scholen te benaderen. Dit had echter niet het beoogde effect, onder meer doordat inhoud en toon van de mail niet goed aansloten bij de belevingswereld van de ouders van andere scholen. Een en ander culmineerde in een pijnlijke ouderavond op 31 januari jl., waarin de teams van de IJssel en de Zwaan zich geroepen voelden om op te staan en zich achter het besluit te scharen. Berkelouders en –leerkrachten kwamen daardoor alleen te staan. Waar verbinding nodig was, trad polarisatie op. In de maanden die volgden bleef dat zo. De beeldvorming was negatief. Woorden als ‘stemmingmakers’ en ‘oproerkraaiers’ vielen op het schoolplein. Terwijl de Berkelouders niets anders wilden dan wat wij als ouders allemaal willen: het beste voor onze kinderen.

Patstelling doorbroken met splitsing IJssel

De Berkelouders waren vastbesloten om hun school te behouden, binnen of buiten de stichting. En het bestuur volhardde in de uitgezette koers. Een patstelling dus. Het was in deze situatie waarin uiteindelijk het lerarenteam van de IJssel door het bestuur in de positie werd gemanoeuvreerd om een ‘offer’ te brengen om de situatie te redden. Daarmee kwam de last ineens bij de basisschool te liggen die tot dan toe de dans was ontsprongen. In plaats van sluiting van de Berkel werd het plan nu verhuizing van de Berkel en splitsing van de IJssel. En weer begrepen ouders de beslissing niet. Opnieuw werd een initiatiefgroep opgericht, dit keer met de naam Vooronzevrijsscholen. Ook deze groep deed onderzoek en kwam op basis van alle beschikbare informatie tot dezelfde conclusies als de Nieuwe Zwaan en Vrije School Nu, namelijk dat het besluit om een school te sluiten niet onderbouwd is.

Omstandigheden waarin het besluit tot stand kwam zijn niet goed

Uit het onderzoek van Vooronzevrijescholen komt ook het beeld naar voren van een gebrekkig functionerend bestuurskantoor met weinig knowhow. Beslissingen worden ad hoc genomen, de bestuurder lijkt overbelast en de werkdruk en het ziekteverzuim zijn groot. Daarnaast valt op dat het perspectief van de ouders nauwelijks aandacht krijgt. Ouders worden afgedaan als ontevreden en gericht op eigen belang. Op het afhaken van ouders wordt – zo komt het in elk geval over – schouderophalend gereageerd.

Het onderzoek laat tevens zien dat de besluitvorming willekeurig en ondoorzichtig verliep. Er was geen heldere probleemanalyse en er werd gewerkt met aannames die niet onderbouwd waren. Hierdoor is bijvoorbeeld het scenario om drie scholen open te houden nooit goed doorgerekend. Er waren in 2011 financiële problemen, maar het onderliggende probleem is nooit helder geworden. Nu de ernst en urgentie van de financiële zorgen voorbij zijn, worden de gekozen maatregelen toch doorgevoerd. Dit suggereert dat er met deze maatregelen bewust of onbewust andere problemen worden opgelost (welke problemen is onduidelijk) of dat men niet de moed heeft om van koers te veranderen en te erkennen dat men overhaast en te drastisch heeft besloten.

Van een bestuurder mag verwacht worden dat deze de besluitvorming op een professionele wijze tot stand laat komen. Dit is een voorwaarde voor rust en helderheid in een organisatie en maakt de weg vrij voor een vlotte uitvoering van het besluit. In een professioneel besluitvormingsproces zijn de kaders duidelijk, worden realistische alternatieven afgewogen en wordt gezocht naar draagvlak. Dat draagvlak is niet alleen in menselijk opzicht van belang, maar ook om redenen van uitvoerbaarheid en efficiëntie. Zonder draagvlak is tegenwerking, bewust of onbewust, de consequentie.

Raad van Toezicht luistert nog onvoldoende

Op maandag 24 juni heeft een belangrijke stafmedewerker van het bestuurskantoor een gesprek gehad met de Raad van Toezicht (RvT) van de Stichting VSNON. Ze uitte haar bezorgdheid over de manier waarop het besluit om een vrije basisschool te sluiten tot stand is gekomen en wordt uitgevoerd. De onthutsende ervaringen van deze stafmedewerker - die nauw met de bestuurder heeft samengewerkt - zijn in lijn met wat initiatiefgroepen van de drie basisscholen al eerder hebben aangetroffen. Op www.vooronzevrijescholen.nl/resultaten staat een actueel overzicht. Deze bevindingen zijn per brief aan de RvT voorgelegd en besproken op 24 juni. De RvT gaf vervolgens aan een aantal zaken nog nader te willen beoordelen. Anderhalve week later werd de initiatiefgroep Vooronzevrijescholen uitgenodigd voor een gesprek met de voorzitter en de vice-voorzitter van de RvT. Op diezelfde dag reageerde de RvT ook naar de stafmedewerker die haar verhaal had gedaan. In deze reactie wordt volledig voorbij gegaan aan haar zorgen en er wordt gesteld dat de huidige plannen door moeten gaan. Tevens geeft men aan voldoende zicht te hebben op het functioneren van de bestuurder en geen aanleiding te zien om dit nader te onderzoeken.

Op 9 juli vond het gesprek plaats tussen Vooronzevrijescholen en de RvT. De voorzitter van de RvT stelde dat het besluit van drie naar twee vast staat, maar dat er wel gesproken kon worden over de communicatie en de uitvoering. In het gesprek dat volgde verdedigde de RvT met kracht het besluit van drie naar twee terwijl men tevoren had aangegeven niet op de stoel van de bestuurder te willen gaan zitten. Een onderbouwing werd niet gegeven. Wel werd bij herhaling gezegd dat men de bestuurder de opdracht zou geven om de onderbouwing te verstrekken. Uit de houding van de aanwezige RvT leden sprak geen werkelijke interesse in de ervaringen van de ouders. Er werden geen verdiepende vragen gesteld en men was niet gericht op het boven water krijgen van de zorgen van de ouders. Na een half uur stapten de ouders op omdat verder praten op dat moment zinloos was.

Blijkbaar beseft de RvT nog onvoldoende hoe mager de onderbouwing van het besluit is en hoe groot de onrust op de scholen aan het worden is. Dit is niet verwonderlijk, aangezien de RvT voornamelijk door de bestuurder van informatie wordt voorzien en - ondanks alle signalen dat er iets mis gaat - niet zelf op zoek is naar informatie. Daarom zullen de ouders met een duidelijk statement moeten komen. Het in groten getale ondertekenen van de oproep aan de RvT is daarvoor het geschikte middel. Ook uw ondertekening is dus essentieel. We gaan er van uit dat de RvT integer zal omgaan met haar toezichthoudende taak en dat zij uiteindelijk zal handelen in het belang van de doelgroep van deze stichting, dus de kinderen en namens hen de ouders.